

~~Як ми переконалися, лексика на позначення кольору має надзвичайно широкі семантико-стилістичні властивості, передає оригінальність авторського світобачення, формує ставлення читача до оповіді, до героїв твору. Письменник добирає кольори не випадково, адже кожна кольоролексема залежно від контексту реалізує власне символічне навантаження й покликана допомогти читачеві осягнути авторський задум.~~

~~Список використаної літератури~~

- ~~1. Грибова Л. О. Прикметники назви кольорів як засіб художнього зображення / Л. О. Грибова // Українська мова і література у школі. – 1978. – № 10-12. – С. 42-51.~~
- ~~2. Губарева Г. А. Семантика та стилістичні функції кольоративів у поетичній мові Ліни Костенко: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10. 02. 01 / Г. А. Губарева. – Х., 2002. – 18 с.~~
- ~~3. Камберова Р. Семантика лексем із значенням кольору в українських поетів-символістів / Р. Камберова // Вісник Львівського університету. Серія філол. – 2009. – Вип. 48. – С. 300-305.~~
- ~~4. Критенко А. П. Семантична структура назв кольорів в українській мові / А. П. Критенко // Мовознавство. – 1967. – № 4. – С. 97-112~~
- ~~5. Кузьміна О. Б. Поетична семантика концептів «білий»-«чорний» (на матеріалі української лірики першої третини ХХ сторіччя): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01. – Х., 2005. – 19 с.~~
- ~~6. Сасенко В. П. Семантика і символіка в збірці «Вибране» Михайла Драй-Хмари / В. П. Сасенко // Записки з українського мовознавства. – Одеса: Астропринт, 2000. – Вип. 10. – С. 86-104.~~

~~Джерела:~~

- ~~7. Гуцало Є. П. Твори в 5-ти томах. Т.1: Оповідання, новели / Є. П. Гуцало. – К.: Дніпро, 1996. – 453 с.~~
- ~~8. Гуцало Є. П. Твори в 5-ти томах. Т. 2: Повісті / Є. П. Гуцало. – К.: Дніпро, 1996. – 448 с.~~
- ~~9. Гуцало Є. П. Твори в 5-ти томах. Т. 3: Повісті, роман / Є. П. Гуцало – К.: Дніпро, 1997. – 459 с.~~

Віталіна Кочержук

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАКОНУ МОВНОЇ ЕКОНОМІЇ В ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

Інтернет-спілкування остаточно стало невід'ємною частиною життя сучасної людини. Цей вид комунікації за відносно короткий час випередив спілкування телефоном (як розмови, так і СМС-листування). Процес популяризації онлайн-комунікації умотивований декількома чинниками. Перш за все, сучасний темп життя вимагає максимальної швидкості прийому, передачі та обробки інформації, а Інтернет на цьому етапі його функціонування дозволяє здійснювати ці операції в будь-який час, маючи лише доступ до електронного приладу з виходом до мережі, а такі функції мають не лише стаціонарні ПК, а й ноутбуки, нетбуки, планшети, смартфони, деякі мультимедійні носії – електронні книги, мультіплеєри тощо.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що *актуальність* теми дослідження зумовлена складними процесами формування української мови в контексті національного самоусвідомлення та метаморфозами в суспільстві. Мова – це не лише засіб спілкування, а й, за В. фон Гумбольдтом, головний засіб упорядкування свідомості, оскільки забезпечує єдність народу, сприяє розвитку культури та мистецтва, ілюструє ідею здорового духовного і ментального розвитку етносу, а отже, виступає могутнім засобом зміцнення державності [3, 193].

Аналіз публікацій і досліджень лінгвістичного напрямку свідчить, що в сучасній науці дослідники працюють у багатьох актуальних напрямках, зокрема досліджують мовний аспект Інтернет-комунікації. Проте кількість україномовних досліджень залишається відносно невеликою, автори більшості наукових праць посилаються на іншомовні джерела, переважно російські та англійські. Зокрема, в галузі Інтернет-лінгвістики та реалізації закону мовної економії працюють Л. Ф. Компанцева, Є. М. Санченко, Ю. І. Камінський, С. Г. Чемеркін, А. М. Нелюба, Н. В. Акімова та інші вітчизняні вчені. *Метою* дослідження є вивчення стану мовних конструкцій в онлайн-комунікації україномовної та російськомовної молоді, виявлення закономірностей, класифікація деформацій мовної норми, що реалізують закон економії мовних зусиль. *Матеріалом* для аналізу в дослідженні стали повідомлення користувачів соціальних мереж та сайтів, де відбувається активна безпосередня комунікація. (<http://vk.com>; <http://fanparty.ru/fanclubs>; <http://slovoborg.ru>; <http://rutracker.org/forum>; <http://mymuzzone.com>; <http://cyberforum.ru/>;) Повідомлення обирались за такими критеріями: 1) наявність мовних одиниць, що відповідають предметові дослідження; 2) актуальність, тобто публікація в 2013-2014 рр. Усього відібрано 64 повідомлення, що подані без будь-яких змін у написанні та пунктуації.

Антропоцентричний підхід до аналізу явищ мови та мовлення, посилення інтересу до мовної особистості, її лінгвокреативності, пошук нових ефективних засобів для більш місткої, виразної та експресивної передачі думок, емоцій та почуттів людини, згідно з останніми мовними тенденціями, визначають напрямок розвитку комунікативного аспекту мови. Окрім цього, інтенсивний темп життя спонукає людину до сприйняття та передачі максимального обсягу нової інформації за короткий час. Тенденція до економії часу й енергії спонукає комунікантів максимально скорочувати свої висловлювання, що спричиняє постійний процес скорочення, який став характерною рисою розвитку сучасної української мови.

Явища економії трактують у сучасній лінгвістиці то як мовну тенденцію, то як мовний закон, то як мовний принцип. У сучасних студіях економія належить до явищ із “невизначеним” лінгвістичним статусом, ось чому дослідження самих економних явищ і засобів обмежене переважно одиницями з формальною пропорцією ‘довге – коротке’, ‘ціле – утнуте’ й ототожене з економією мовних зусиль [7, 119].

У «Словникові-довідникові лінгвістичних термінів» Д. Е. Розенталя та М. А. Теленкової лінгвістична економія, або закон економії сил трактується як тяга мовця до економії зусиль при використанні мови, як одна із причин змін у системі мови [8, 367].

Обробка матеріалу полягала у його систематизації за певними ознаками. Класифікація акцентує увагу на найбільш частотних явищах мовної економії в онлайн-комунікації. Перш за все, вслід за С. О. Бариновою, варто поділити скорочення в мові Інтернету за сферою використання: *кодифіковані* скорочення – скорочення цього типу представлені у спеціальних словниках, присвячених мові мережі, вони входять до системи загальноприйнятих та можуть вважатися нормативними; *напівкодифіковані* скорочення, що використовуються в онлайн-конференціях, форумах, розсилках новин, інтернет-виданнях – не входять до словників, але

зрозумілі широкій аудиторії; *оказіональні* скорочення, що використовуються в чатах, електронній пошті, блогах, соцмережах – скорочення цього типу є матеріалом нашого дослідження та подальшої класифікації [1]. Об'єднавши класифікації лексичних скорочень мови Інтернету С. О. Барінової та загальну класифікацію нормативних скорочень А. Е. Мільчина [6], можна представити типологію лексичних скорочень.

Складові, до складу яких входить частина або частини одного слова; в свою чергу, діляться на чотири типи: *апокопічні* – зберігається початок, кінець усікається: *прив* < *привіт*, *тел* < *телефон*, *оч* < *очень*, *ет* < *это*; *аферетичні* – зберігається кінцева частина, усікається початок: *дцять* < *одинадцять*, *де* < *где*; *апокопо-аферетичні* – зберігаються склади з початкових та кінцевих частин слова: *бушь* < *будеешь*, *очь* < *очень*, *инет* < *интернет*; *крайові* скорочення (складові скорочення, в яких зберігається середня частина, а початок та кінець усікаються), які майже не використовуються через специфіку спілкування в Інтернеті: при швидкому темпі комунікації зручніше орієнтуватись на перші літери слова.

Складно складові, які містять не лише редуковані форми слів, а й повні слова; їх можна поділити в цілому на 3 типи: *Власне складно складові*, які містять не менше ніж два склади: *ГалДмитр* < *Галина Дмитрівна*; *Складні скорочення*, які включають окремий склад та ціле слово або кореневу морфему слова: *килогоды* < *набранные килограммы за определенное время* (одиниця містить значно ширшу семантику, ніж сума значень частин).

Абревіації, або ініціальні скорочення, до складу яких входять початкові букви скороченого сполучення слів; їх можна поділити на: *літерні*, що містять перші літери кожного слова, що читаються окремо як букви алфавіту: *кмк* < *как мне кажется*, *НГ* < *Новый год*, *ДР* < *день рождения*; *звукові* (акроніми), читаються як одне фонетичне слово: *имхо* < (англ. *'imho'* – *in my humble opinion*) «по моему скромному мнению», *пкс* < *подпишусь под каждым словом*, *спс* < *спасибо*; **консонантограми** – на письмі передають тільки приголосні: *пжл* < *пожалуйста*, *плз* < *плиз*, *слнц* < *солнце*; **пиктограми**: емотікони, емотеги (дужки, що передають емоції чи дії): *' :-)'* або *'))'* – *радість*, *'-(- сум*, *'<3'* – *любов*, *'-ь'* – *язик*;

Окрім лексичних, звернімо увагу інший значний тип скорочень – граматичний. Граматика має значний потенціал для реалізації явища компресії, адже «Граматична система мови – це частина організації мови, представлена в її граматичних одиницях, граматичних формах і граматичних категоріях» [4, 235]. До граматичної системи можна віднести як граматику слова, так і граматику речення (синтаксис). Це означає, що у цьому аспекті мови можна помітити велику кількість скорочень, як характерних для окремого мовного рівня, так і поєднання компресивних явищ одиниць різних рівнів між собою, що є безпосередньою реалізацією закону економії мовних зусиль. Це явище може бути нормативним, а може порушувати певні мовні правила.

У своїй роботі «Курс русской риторики» (2001) О. О. Волков виділяє шість типів скорочень і порушень граматичного зв'язку у синтаксичних конструкціях, відповідно до риторичних фігур [2]. Використовуючи цю ж термінологію, виділяємо п'ять типів граматичних скорочень на синтаксичному рівні.

Еліптичні скорочення. *Еліпсація* характеризується незавершеністю мовлення, це упущення слова, яке не впливає на розуміння змісту, його можна зрозуміти з контексту. Належить до «явищ експресивного синтаксису» [5, 165]. Це ознака розмовного стилю, реалізується в живому спілкуванні: *ещё у мамы спрошу, мож у неё кто есть...* До цього типу також можна віднести *апозіонічні* скорочення, тобто переривання висловлювання з

подальшим його продовженням, з метою передачі емоційного стану мовця [2, 234]: *это тока для любознательных... а не любопытных.*

Силептичні скорочення, або порушення правил синтаксичного зв'язку, недотримання узгодження за змістом, яке виділяє та підкреслює значення виділеної таким чином конструкції. *Силепсис* – це явище, що характерне для розмовного стилю, такі конструкції реалізуються не у вигляді номінативних речень, а становлять складну синтаксичну конструкцію, яка передає зміст більший, ніж містять окремі компоненти її форми. *Дык в морды флудерофф запости, если ты – местный. 'Дык'* – використовується в розмовному стилі усного мовлення, вжито для передачі ефекту живого спілкування. Сюди також відносимо *анаколуф* – граматичну неузгодженість членів речення з метою передачі комічного ефекту [2, 234].

Іронічні скорочення – полягають у передачі негативного значення словом із позитивним змістом. Воно може здаватись недоречним, викликаючи цим комічний ефект. *Іронію* важко ідентифікувати, бо вона прихована в лексичній семантиці та часто полягає в розумінні не однієї одиниці, а в поєднанні розсіяних в тексті конотативних елементів та не в одній одиниці, а розсіяна в тексті і виявляється тільки в зіставленні кількох одиниць [5, 157]: *а как супермен не хо? быстр и силен, это те не наши герои!*

Наведені класифікації дають уявлення про типологію лексичних та граматичних скорочень, але повна характеристика окремих висловлювань виходить за ці межі, демонструючи набагато більші можливості до компресії, включаючи багато ненормативних словотвірних форм.

Спираючись на проаналізовані типології лексичних і граматичних скорочень, представимо основні типи та особливості скорочень, які ми зафіксувати під час аналізу реального спілкування української молоді в соціальних мережах. При цьому звернемо увагу на те, що ми враховували як спілкування українською, так і російською мовою, оскільки одеська молодь спілкується переважно російською мовою в соцмережах.

Особливості фактичного матеріалу та його розподіл за групами наведено далі у таблиці (див. *Табл. 1*). Таблиця демонструє типологію кожного окремого прикладу скорочення, з урахуванням фонетичного та словотвірного аспектів. Ми відштовхувалися від зібраного матеріалу, проте під час аналізу спиралися на теоретичне підґрунтя, представлене в працях вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Аналізуючи не окремі слова, а цілісні висловлення, ми здебільшого звертали увагу на лексичні скорочення, тобто скорочення окремих слів, представлені в кожному з висловлень. В багатьох випадках одна синтаксична одиниця містила декілька лексичних скорочень, тому така таблична форма уможливорює всебічний розгляд лексичних скорочень. На протигагу лексичним граматичні скорочення представлено в матеріалі обмежено: Інтернет-спілкування переважно характеризується стислістю та фрагментарністю, тому висловлення іноді замінюють окремими лексемами у скороченому вигляді.

Аналіз скорочень в Інтернет-спілкуванні

№ п/п	Приклад	Характеристика скорочень
1.	Большое <u>спс</u> за помощь!! Все <u>прально</u> сделал	спс < спасибо - скорочення консонатного типу – на письмі передається лише частина приголосних звуків для економії зусиль відправника повідомлення; прально < правильно - складове скорочення апокопо-аферетичного типу, випадання середини слова, що економить зусилля адресанта;
2.	ой, <u>ща</u> фото покажу моих братьев меньших.	ща < сейчас - скорочення передає звучання слова у мовленні розмовного стилю;
3.	мне тоже <u>нра</u> . единственное что - не глупо ли, что человек в тарелке. его жрать <u>чоли</u> ?	нра < нравится - апокопічне скорочення, усічення кінця слова, що економить зусилля відправника повідомлення та не ускладнює його розуміння отримувачем; чоли < что ли - апокопо-аферетичне скорочення, випадання літер із середини слова, що економить зусилля відправника повідомлення;
4.	А <u>де</u> мы все <u>буим</u> жить?)	де < где - скорочення аферетичного типу, усічення початку слова, що економить зусилля адресанта; буим < будем - апокопо-аферетичне скорочення, випадання середини слова, що економить зусилля відправника повідомлення;
5.	тебе не <u>бу</u> сложно на мой <u>тел</u> позвонить? я его где-то забыла)	бу < будет - апокопічне скорочення, усічення кінця слова, що економить зусилля відправника повідомлення та не ускладнює його розуміння отримувачем тел < телефон - усічення апокопічного типу;
6.	Да <u>намана сё</u> . <u>Чото</u> погода хорошая, не жарко, не холодно. А что еще нужно?	намана < нормально - апокопо-аферетичне скорочення, випадання середини слова, що економить зусилля відправника повідомлення; окрім цього, умисле спотворення орфографії за зразком «олбанської» мови; сё < все - скорочення аферетичного типу, усічення початку слова, що економить зусилля адресанта; чото < что-то - апокопо-аферетичне скорочення, випадання середини слова, що економить зусилля відправника повідомлення;

Загалом у проаналізованому матеріалі представлено такі типи скорочень: було проаналізовано всього 107 лексем із різними типами лексичних скорочень. Серед них 97 – складового типу, а саме: апокопічних 46; аферетичних 4; апокопо-аферетичних 44; крайових 1; консонантних 2. Серед проаналізованих лексем-скорочень виявилось 10 абрєвіацій, а саме: літерних 6; звукових 3; складно-складових 1. Окрім лексичних, виявлено було граматичні скорочення усіх трьох типів, але у незначній кількості синтаксем. Виявлено 1 одиницю еліптичного типу скорочення, 2 – апозіопічного та 1 – іронічного. Імовірно, вживання різноманітних типів граматичних скорочень вимагає ускладнення синтаксичних конструкцій, що не зовсім відповідає закону мовної економії, адже, незважаючи на передачу більшого змісту, таке повідомлення складніше для сприйняття та вимагає більших зусиль отримувача для інтерпретації.

Отже, згідно з результатами аналізу, для віртуальної комунікації сучасної молоді найбільш характерними є *апокопічний* та *апокопо-аферетичний* типи скорочень. Можливо, причина цього в тому, що саме початок слова відіграє найбільшу роль для його диференціації в тексті під час сприйняття. У такий спосіб ці скорочення економлять час відправника повідомлення, шляхом скорочення розміру форми мовних одиниць, при цьому зберігаючи повний зміст повідомлення. Отримувач повідомлення, в свою чергу, сприймає одиниці з таким типом скорочень без труднощів.

Список використаної літератури

1. Барінова С. О. Классификация сокращений в языке Интернета (на материале английского языка) / С. О. Барінова // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. – 2007.– Вып. № 33. – Т. 12. – С. 24-27.
2. Волков А. А. Курс русской риторики : [пособие для учебных заведений] /А. А. Волков. – М. : Храм св. муч. Татьяны при МГУ, 2001. – 474 с.
3. Гумбольдт В. Язык и философия культуры [Пер. с нем.] / В. фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1985. – 449 с.
4. Кочерган М. П. Загальне мовознавство / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2006. – 464 с.
5. Мацько Л. І. Риторика : [навч. посіб.]. – 2-ге вид., стер. / Л. І. Мацько, О. М. Мацько – К. : Вища школа, 2006. – 311 с.
6. Мильчин А. Э. Справочник издателя и автора : редакционно-издательское оформление издания / А. Э. Мильчин. – М. : ОЛМА Медиа Групп, 2003. – 799 с.
7. Нелюба А. М. Явища економії в словотвірній номінації української мови : [монографія] / А. М. Нелюба. – Х., 2007. – 302 с.
8. Розенталь Д. Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д. Э. Розенталь, М. А. Теленкова. – Изд. 2-е. – М. : Просвещение, 1976. – 403 с.